

Опанчук Т.О. Гендерні відмінності в уявленнях про кохання осіб юнацького віку / Тетяна Олегівна Опанчук // Гендерні студії в сучасній Україні: Матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (30-31 березня 2017 року): зб. наук. ст. / [гол. ред. С.О.Філоненко]. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2017. – С. 63-67.

Опанчук Тетяна,
6 курс, соціально-психологічний факультет,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
науковий керівник:
к. псих. н., доц. К.П. Гавриловська

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ В УЯВЛЕННЯХ ПРО КОХАННЯ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

У сучасному суспільстві відбуваються бурхливі зміни, що мають своїми наслідками, зокрема, перебудову соціальних зв'язків, стирання жорстких меж між традиційними гендерними ролями. Цей процес є актуальним і в просторі близьких міжособистісних стосунків. Гендерні відмінності та стереотипи є важливими для аналізу близьких стосунків, зокрема, кохання. Кожна людина на певному етапі свого життя переживає стан закоханості. Перше кохання – це прекрасне та світле почуття, яке запам'ятовується на все життя. З ним можуть бути пов'язані як щасливі моменти, так і моменти страждань. Для когось перше кохання стає світлим переживанням, а комусь приносить багато відчаю та розчарувань, які можуть вплинути на подальшу долю. Дуже часто глибинною психологічною причиною розриву перших, найромантичніших стосунків є відмінності в уявленнях про кохання, нерідко неусвідомлювані. Велике значення у розбудові близьких стосунків має образ кохання.

Кохання — це почуття глибокої сердечної прихильності до іншої людини. Дослідження онтогенезу і функцій кохання показують, що воно відіграє велику роль у формуванні і становленні особистості. Високе і всепоглинаюче почуття кохання є предметом вивчення психології. Фахівці всього світу пропонують свої теорії кохання. Однією з найпопулярніших на сьогоднішній день є класифікація типів кохання («Ерос», «Людус», «Сторге», «Прагма», «Агапе», «Манія»), запропонована Дж. А. Лі [4; 5].

Стан закоханості проявляється в типі кохання і включає в себе індивідуальні когнітивно-поведінкові аспекти кохання, тобто когнітивні оцінки себе, свого стану і стану свого партнера, усвідомлені установки по відношенню до партнера і поведінку по відношенню до нього. Значний вплив на поведінку закоханих чинить образ кохання, більшою чи меншою мірою усвідомлений. Дослідженням смислових засад кохання у пізньому юнацькому віці займалася І.М. Богдановська [1]. Вона виявила, що юнаки

конструюють власну модель кохання, яка значною мірою відрізняється від їх уявлень про соціально стереотипний образ романтичних взаємин. Відповідно до поглядів Н.А. Цветкової і О.Ю. Макарової, уявлення хлопців про кохання є більш конкретними та реалістичними, аніж у дівчат, але, водночас, більш прагматичними й менш позитивними [3]. Образ коханого (коханої) у дівчат і юнаків різний. Виявлено гендерні відмінності сприймання образу майбутнього шлюбного партнера у свідомості закоханих. У жінок найбільш значимі якості майбутнього партнера пов'язані з його здатністю створити родину, бути супутником на усе подальше життя; фізичні характеристики майбутнього шлюбного партнера є менш значимими, акцент ставиться на духовній близькості, готовності підтримувати й допомагати. У свідомості дівчат існує тенденція до ідеалізації майбутнього шлюбного партнера [2].

Метою нашого дослідження є виявлення гендерних відмінностей у психосемантичних характеристиках уявлень про кохання осіб юнацького віку.

Для досягнення поставленої мети ми використали теоретичні методи (аналіз літератури), емпіричні (тестування: «Шкала установок кохання» К. Хендрік, С. Хендрік для визначення стилю кохання, який притаманний закоханим; «Шкала кохання і симпатії» для визначення того, що переважає у відносинах: кохання чи симпатія; методика С. Бем «Маскуліність-фемінність» для визначення ступеня андрогінності, маскуліності чи фемінності особистості); асоціативний експеримент для визначення психосемантичних характеристик уявлень про кохання; методи математичної статистики (факторний аналіз, кореляційний аналіз).

Вибірка дослідження становить 15 закоханих пар, віком від 17 до 23 років, що не перебувають у зареєстрованому шлюбі, але мають тривалий стаж перебування у близьких стосунках.

Відповідно до нашої теоретичної моделі, чинниками формування образу кохання є такі компоненти: гендерна ідентичність, яка формує рольові соціальні очікування представників різної статі один від одного; досвід виховання у батьківській сім'ї – фактор, що зумовлює неусвідомлену тенденцію юнаків і дівчат повторювати модель відносин своїх батьків у власних любовних відносинах; стиль кохання та власний досвід перебування у близьких стосунках. Образ кохання – це система уявлень у свідомості людини про почуття кохання, що включає суб'єктивні характеристики, сформовані на основі життєвого досвіду, і має емоційне забарвлення.

Ми припускаємо, що існують гендерні відмінності у психосемантичних характеристиках уявлень про кохання та у проявах кохання у осіб юнацького віку: хлопці концентрують свою увагу на сексуальних стосунках, дівчата - на позитивних емоціях і переживаннях; дівчата налаштовані на довготривалі стосунки, хлопці - на

короткотривалі.

Емпіричне дослідження проводилося у декілька етапів і дало можливість виявити гендерні відмінності в уявленнях про кохання.

За методикою «Шкала установок кохання» ми отримали наступні результати: у 60% досліджених закоханих пар співпали типи кохання. 40% пар мають спільний тип кохання «Агапе» (жертвоне, безкорисливе кохання). 20% пар притаманний тип кохання «Ерос» (палка закоханість, заснована, в першу чергу, на відданості й прихильності до коханої людини, а потім вже на сексуальності). Партнери інших 40% пар мають різні стилі кохання.

Чоловіки, переважно, обирають тип кохання «Ерос», тобто, вони ще не налаштовані на серйозні стосунки, оскільки в людей з даним типом кохання у відносинах відбувається ідеалізація партнера, що швидко приводить до розчарування, і, надалі, до розлуки. Тобто, даний тип кохання вважається руйнівним для обох партнерів. Після розчарування кохання проходить, і починається пошук нового партнера. Ці відносини можна прогнозувати як короткотривалі. У жінок спостерігається тип кохання «Агапе». Таким людям властиво віддаватися почуттям, повне прийняття і повага до коханих, бажання спільно розвиватися, ставати краще. Тут поєднується ніжність, надійність, відданість та пристрасть, це і є основою стосунків. Тобто наші досліджувані жіночої статі налаштовані на серйозні та довготривалі стосунки, і вбачають в своєму партнері майбутнього чоловіка, а не лише сексуального партнера. Отже, закохані дівчата налаштовані на довготривалі стосунки, хлопці - на короткотривалі. Такі результати цілком відповідають нашій початковій гіпотезі.

На другому етапі нашого дослідження ми провели методику «Шкала кохання і симпатії». За проведеною методикою ми отримали наступні дані: у 80% пар переважає кохання у відносинах та у 20% пар чоловіки проявляють більше симпатію, а жінки кохання. Загалом, жінки, на відміну від своїх партнерів, більше готові до серйозних та довготривалих стосунків.

Спільна симпатія у досліджуваних може свідчити про відносно нетривалі стосунки партнерів, вони знаходяться на початковій стадії відносин, де пізнають один одного та стають все ближчими. Якщо симпатія з часом не перейде в закоханість, то такі стосунки будуть короткотривалими.

Пари, в яких переважає почуття кохання орієнтовані на серйозні стосунки, оскільки вже пройшли стадію симпатії. Про розбіжності почуттів у парах, можна сказати те, що жінки, на відміну від своїх партнерів, більше готові до серйозних та довготривалих стосунків.

За методикою С. Бем «Маскулінність-фемінність» ми визначили, що у 33% пар обидва закоханих є андрогіни. У 20% пар хлопці маскуліні, дівчата фемінні. У 20% пар хлопці маскуліні, а дівчата андрогінні. У 27%

пар хлопці андрогінні, дівчата фемінні. Ми провели кореляційний аналіз між результатами дослідження за методиками «Шкала кохання і симпатії» та «Маскуліність-фемінність» С. Бем. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона між показниками за шкалою «кохання» та рівнем фемінності становить 0,02. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона між показниками за шкалою «симпатія» та рівнем фемінності становить 0,06. Тобто, ми не виявили значних гендерних відмінностей у проявах кохання та симпатії в юнацькому віці.

На наступному етапі нашого дослідження ми провели психосемантичне дослідження образу кохання в свідомості осіб юнацького віку. Нами було застосовано асоціативний експеримент. Ми отримали 150 слів-асоціацій. Всі слова-асоціації ми розділили на 6 смислових категорій: «Позитивні характеристики», «Негативні характеристики», «Зобов'язання», «Фізіологічні характеристики», «Сім'я» та «Символи кохання».

У хлопців та дівчат найбільшу питому вагу набрала категорія «Позитивні характеристики». Це може свідчити, що на даний час існує налаштування на те, щоб стосунки мали позитивне емоційне забарвлення, були насичені радісними та щасливими моментами.

За допомогою програми «Statistica 6.0» ми провели факторний аналіз, та отримали наступні дані: у жінок феномен кохання описується за допомогою двох факторів: «Холодні стосунки» та «Непостійність». У чоловіків було визначено також 2 фактори: «Відносини без майбутнього» та «Сумніви». Якісний аналіз результатів дозволив зробити висновок про те, що хлопці підсвідомо ще не готові до довготривалих стосунків, дівчата ж, навпаки, у відносинах більше орієнтуються на довготривалі стосунки, та, в майбутньому, на створення сім'ї. У свідомості дівчат почуття ніжності є головним під час теперішніх відносин з партнером, але у сімейних стосунках досліджувані ніжності вже не очікують. Є тенденція очікування знаків уваги від декількох хлопців. Чоловіки, як виявилось, не планують довготривалих стосунків, і в теперішній партнерші вони не вбачають людину, з якою створюватимуть сім'ю, оскільки не довіряють їй та підозрюють у нещирості. Слід зазначити, що більшість досліджуваних нами пар на момент завершення дослідження або розпалися, або знаходяться на грані розриву. З вищевказаних даних можемо зробити висновок, що уявлення про кохання є досить суперечливими як у свідомості дівчат, так і у свідомості хлопців.

Отже, гіпотеза підтвердилась частково. Гендерні відмінності в уявленнях про кохання в юнацькому віці існують: хлопці підсвідомо не налаштовані на перебування в довготривалих стосунках, дівчата ж, навпаки, у відносинах більше орієнтуються на довготривалі стосунки, та, в майбутньому, на створення сім'ї. Проте, для хлопців сексуальна сторона стосунків не є більш важливою, ніж емоційна, як ми це

передбачали спочатку. Не існує значущих гендерних відмінностей у проявах кохання та симпатії в юнацькому віці.

Перспективи наших подальших досліджень ми вбачаємо у створенні просвітницьких програм з метою навчити молодих людей будувати гармонійні близькі взаємостосунки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдановская И.М. Мифологические компоненты личностных смыслов любви в юношеском возрасте / И.М.Богдановская // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. - СПб., 2012. - № 148. - С. 23-34.
2. Гавриловська К.П. Психосемантичні характеристики образу майбутнього шлюбного партнера у свідомості закоханих / К.П.Гавриловська, О.І.Баранчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки: зб.наукових праць. Випуск 2. Том 2. – 2016. С. 31-36.
3. Цветкова Н.А. Гендерные особенности представлений о любви в юношеском возрасте / Н.А.Цветкова, Е.Ю.Макарова // Теория и практика общественного развития. - 2014. - №21. - С. 318-322.
4. Lee, John A. (1977). A Typology of Styles of Loving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3: 173–182.
5. Hendrick, C., Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50 (2): 392–402.